

NEUVOSTON SUOSITUS,**annettu 13 päivänä heinäkuuta 2018,****Ruotsin vuoden 2018 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Ruotsin vuoden 2018 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto**

(2018/C 320/26)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 ⁽¹⁾ ja erityisesti sen 9 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011 ⁽²⁾ ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Komissio hyväksyi 22 päivänä marraskuuta 2017 vuotuisen kasvuselvityksen, mikä aloitti vuoden 2018 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjauksjakson. Se otti huomioon Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission 17 päivänä marraskuuta 2017 antaman Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariaa koskevan julistuksen. Eurooppa-neuvosto vahvisti vuotuisen kasvuselvityksen ensisijaiset tavoitteet 22 päivänä maaliskuuta 2018. Komissio hyväksyi 22 päivänä marraskuuta 2017 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella myös varoituskansallismekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Ruotsi kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joista laadittaisiin perusteellinen tarkastelu.
- (2) Ruotsia koskeva vuoden 2018 maaportti julkaistiin 7 päivänä maaliskuuta 2018. Siinä arvioitiin Ruotsin edistymistä neuvoston 11 päivänä heinäkuuta 2017 hyväksymän maakohtaisen suosituksen ⁽³⁾ noudattamisessa, aiempina vuosina annettujen maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja kansallisten Eurooppa 2020 -tavoitteidensa saavuttamisessa. Lisäksi siihen sisältyi asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla laadittu perusteellinen tarkastelu, jonka tulokset julkaistiin samaten 7 päivänä maaliskuuta 2018. Komissio katsoi analyysinsä perusteella, että Ruotsin makrotaloudessa on epätasapainoja. Asuntojen yliarvostus yhdistettynä kotitalouksien velan jatkuvaan kasvuun aiheuttaa hallitsemattomien korjausliikkeiden riskin. Jo ennestään suuret kotitalouksien velat jatkavat kasvuaan. Asuntojen hinnat ovat nousseet nopeasti ja käytännössä keskeytyksettä noin 20 vuoden ajan. Vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä hinnat laskivat. Arvostusindikaattorit osoittavat silti, että asuntojen hinnat ovat edelleen erittäin korkeita suhteessa talouden perustekijöihin. Vaikka vaikuttaa siltä, että pankeilla on riittävästi pääomaa, hallitsemattomat korjausliikkeet voivat vaikuttaa myös rahoitusalaan, sillä pankkien riskipositio, joka kohdistuu kotitalouksien asuntolainoihin, on kasvussa. Korjausliikkeiden heijastusvaikutukset voivat ulottua naapurimaihin, sillä niiden ja Ruotsin rahoitusjärjestelmät ovat sidoksissa toisiinsa. Viime vuosina on toteutettu toimenpiteitä, joilla hillitään asuntovelan kasvua ja lisätään asuntorakentamista. Poliitikatoimet eivät kuitenkaan vielä ole olleet riittäviä vaikuttamaan asuntojen yliarvostukseen. Tärkeitä toimia on vielä toteuttamatta. Erityisesti olisi puututtava omistusasumisen verokannustimiin sekä lisättävä asuntotarjonnan ja vuokra-asuntomarkkinoiden toimivuutta.

⁽¹⁾ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.

⁽²⁾ EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25.

⁽³⁾ EUVL C 261, 9.8.2017, s. 1.

- (3) Ruotsi toimitti vuoden 2018 kansallisen uudistusohjelmansa ja vuoden 2018 lähentymisohjelmansa 27 päivänä huhtikuuta 2018. Ohjelmat on arvioitu samaan aikaan, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon.
- (4) Kauden 2014–2020 Euroopan rakenne- ja investointirahastojen, jäljempänä 'ERI-rahastot', ohjelmasuunnittelussa on otettu huomioon asiaankuuluvat maakohtaiset suositukset. Kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013⁽¹⁾ 23 artiklassa säädetään, komissio voi pyytää jäsenvaltiota tarkastelemaan uudelleen kumppanuussopimustaan ja asiaankuuluvia ohjelmiaan ja esittämään niihin muutoksia, kun tämä on tarpeen asiaankuuluvien neuvoston suositusten täytäntöönpanon tukemiseksi. Komissio on antanut tarkempaa tietoa kyseisen säännöksen hyödyntämisestä ohjeissa sellaisten toimenpiteiden soveltamiselle, joilla ERI-rahastojen vaikuttavuus kytketään talouden tehokkaaseen ohjaukseen ja hallintaan.
- (5) Ruotsiin sovelletaan vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää osiota. Hallitus suunnittelee vuoden 2018 lähentymisohjelmassaan, että se saavuttaa vuonna 2018 ylijäämän, joka on 1,0 prosenttia suhteessa BKT:hen, ja pysyy edelleen koko ohjelmakauden ajan keskipitkän aikavälin julkisen talouden tavoitteessaan, joka on 1 prosentin rakenteellinen alijäämä suhteessa BKT:hen. Vuoden 2018 lähentymisohjelman mukaan on odotettavissa, että julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen supistuu 37,3 prosenttiin vuonna 2018 ja edelleen 29,0 prosenttiin vuonna 2021. Julkisen velan on määrä supistua suhteessa BKT:hen lähinnä talouskasvun ja terveen julkisen talouden ansiosta. Näiden julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on uskottava. Komission kevään 2018 talousennusteen perusteella rakenteellisen rahoitusaseman odotetaan olevan BKT:hen suhteutettuna 0,7 prosenttia ylijäämäinen vuonna 2018 ja 1,0 prosenttia ylijäämäinen vuonna 2019, mikä ylittää julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteen. Neuvosto katsoo vuoden 2018 lähentymisohjelmasta tekemänsä arvioinnin ja komission kevään 2018 talousennusteen perusteella, että Ruotsin odotetaan vuosina 2018 ja 2019 noudattavan vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia.
- (6) Kotitalouksien velkaantuneisuus on jatkanut kasvuaan jo ennestään korkealta tasolta. Vuonna 2017 kotitalouksien velka kasvoi 7,0 prosenttia, ja velan määrä oli suhteessa BKT:hen 86 prosenttia ja suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin 184 prosenttia. Nämä luvut kuuluvat unionin korkeimpiin. Uusien asuntolainan ottajien keskimääräinen velka suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin pieneni jonkin verran vuonna 2016, mutta kasvoi jälleen vuonna 2017 uuteen ennätykseen eli 411 prosenttiin. Kotitalouksien velkaantumisen kasvu johtuu pääasiassa asuntolainamäärän lisääntymisestä, joka liittyy asuntojen korkeisiin hintoihin ja lainarahoitteista kiinteistösiirtämistä suosiviin rakenteellisiin vääristymiin. Velka jakautuu epätasaisesti, sillä alemman tulotason kotitalouksien ja nuorempien kotitalouksien velkataakka on erityisen suuri suhteessa tuloihin. Ruotsi on toteuttanut viime vuosina useita makrovakaustoimenpiteitä. Niitä ovat luototusasteen rajoittaminen, pankkien riskipainojen alarajojen tarkistaminen ja virallisen asuntolainojen lyhentämissäännön käyttöönotto kesäkuussa 2016. Uusi tiukennettu lyhennysvaatimus asuntolainoille, jotka ovat käytettävissä oleviin tuloihin suhteutettuina suuria, tuli voimaan maaliskuussa 2018. Ruotsi on myös hyväksynyt lainsäädäntöä makrotalousvalvonnasta vastaavan viranomaisen (Finansinspektionen) oikeudellisten valtuuksien vahvistamiseksi. Uudet valtuudet ovat olleet käytössä helmikuusta 2018 alkaen. Niiden ansiosta viranomainen voi reagoida aikaisemmin ja laajemmalla toimenpidevalikoimalla kotitalouksien velan kasvuun liittyviin riskeihin. Tähän mennessä toteutettujen makrovakaustoimenpiteiden vaikutus asuntoluototuksen kasvuun näyttää olleen vähäinen. Kotitalouksien velan kasvua voitaisiin hillitä rajoittamalla asteittain asuntolainakorkojen verovähennysoikeutta tai korottamalla juoksevia kiinteistöveroja, mutta hallitus ei ole edistynyt tässä asiassa.
- (7) Ruotsin talous kasvoi vuonna 2017 voimakkaasti, noin 2,4 prosenttia, vahvan kotimaisen kysynnän ruokkimana. Investointien panos kysyntään oli erityisen vahva, sillä ne lisääntyivät kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana 6,0 prosenttia (vuositasolla) asuntoinvestointeihin painottuen. Vaikka uudisrakentaminen on viime vuosina lisääntynyt voimakkaasti, tarjonta on edelleen puutteellista, ja erityisesti suurten kaupunkien ympäristössä on pulaa kohtuuhintaisista asunnoista. Kohtuuhintaisien asuntojen puute voi rajoittaa myös työvoiman liikkuvuutta ja haitata maahanmuuttajien integrointia työmarkkinoille sekä edistää sukupolvien välistä eriarvoisuutta.
- (8) Kaksi vuosikymmentä jatkuneen asuntojen hintojen nopean nousun jälkeen asuntomarkkinoilla koettiin asteittainen hintojen lasku syksyllä 2017, mutta hinnat ovat edelleen korkeammat kuin perustekijöiden perusteella voitaisiin olettaa. Hintoja nostavia keskeisiä tekijöitä ovat omistusasumista ja asuntovelkaa suosivat verokannustimet ja edulliset luottoehdot yhdistettyinä asuntolainojen edelleen suhteellisen alhaiseen lyhennysasteeseen. Lisäksi asuntopula liittyy rakenteelliseen tehostomuuteen, kuten rakennusalan vähäiseen kilpailuun, joka johtuu pienten ja ulkomaisten yritysten markkinoillepääsyn esteistä ja siitä, että suuret rakennuttajat voivat kontrolloida tonttimaata. Myös nykyisen asuntokannan tehokas käyttö on estynyt. Vuokramarkkinoilla markkinatason alittavat vuokrat aiheuttavat lukkiutumisaikutuksia ja sisäpiiri-ulkopiiri-vaikutuksia. Omistusasuntojen markkinoilla myyntivoittovero vähentää asunnonomistajien liikkuvuutta.

⁽¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1303/2013, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 320).

Ruotsin viranomaiset toteuttavat edelleen vähitellen 22-kohtaista suunnitelmaa, jolla lisätään asuntorakentamista ja parannetaan asuntomarkkinoiden tehokkuutta. Mitään merkittäviä politiikkatoimia ei kuitenkaan ole toteutettu vuokrahintojen sopimisen joustavoittamiseksi tai myyntivoittoveron määräytymismallin tarkistamiseksi.

- (9) Kehittynyt talous tarvitsee korkean osaamistason työntekijöitä. Joillakin aloilla, kuten rakentamisessa, koulutuksessa, terveydenhuollossa, luonnontieteissä, insinöörialoilla ja tieto- ja viestintätekniikan alalla, alkaa olla työvoimapulaa. Tällä alalla on edelleen haasteita, esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten, erityisesti naisten, integroituminen työmarkkinoille. EU:n ulkopuolella syntyneiden naisten työllisyysaste on huomattavasti pienempi kuin koko väestön. Erot eri sosioekonomisen taustan omaavien oppilaiden oppimistuloksissa ovat kasvamassa. Äskettäin maahan saapuneiden maahanmuuttajalasten integroiminen koulujärjestelmään edellyttää tiivistä seurantaa, samoin kuin kasvava pula opettajista.
- (10) Komissio on vuoden 2018 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson osana tehnyt kattavan analyysin Ruotsin talouspolitiikasta ja julkaissut sen vuoden 2018 maaraportissa. Se on arvioinut myös vuoden 2018 lähentymisohjelman, vuoden 2018 kansallisen uudistusohjelman ja jatkotoimenpiteet, joita on toteutettu Ruotsille viime vuosina annettujen suositusten noudattamiseksi. Komissio on ottanut huomioon ohjelmien ja jatkotoimenpiteiden merkityksen Ruotsin finanssipolitiikan sekä sosiaali- ja talouspolitiikan kestävyyskannalta mutta myös sen, missä määrin ne ovat unionin sääntöjen ja ohjeiden mukaisia, koska unionin yleistä talouden ohjausta on tarpeen vahvistaa antamalla unionin tason panos tuleviin kansallisiin päätöksiin.
- (11) Neuvosto on tutkinut vuoden 2018 lähentymisohjelman tämän arvioinnin perusteella ja katsoo ⁽¹⁾, että Ruotsin odotetaan noudattavan vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia.
- (12) Neuvosto on tutkinut vuoden 2018 kansallisen uudistusohjelman ja vuoden 2018 lähentymisohjelman komission perusteellisen tarkastelun ja tämän arvioinnin perusteella. Asetuksen (EU) N:o 1176/2011 6 artiklan nojalla annetut neuvoston suositukset ilmenevät jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1,

SUOSITTAA, että Ruotsi toteuttaa vuosina 2018 ja 2019 toimia, joilla se

1. puuttuu riskeihin, jotka liittyvät kotitalouksien suuren velkaan, vähentämällä asteittain asuntolainoista maksettujen korkojen verovähennyskelpoisuutta tai korottamalla juoksevia kiinteistöveroja; edistää asuntorakentamista siellä, missä asuntopula on pahin, erityisesti poistamalla rakentamiseen liittyviä rakenteellisia esteitä, ja parantaa asuntomarkkinoiden tehokkuutta muun muassa muuttamalla vuokrasta sopimista joustavammaksi ja tarkistamalla myyntivoittoveron määräytymismallia.

Tehty Brysselissä 13 päivänä heinäkuuta 2018.

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja
H. LÖGER

⁽¹⁾ Asetuksen (EY) N:o 1466/97 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti.